

Näringsutskottets yttrande 2019/20:NU3y

Arbetet i frågor som rör Kina

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 oktober 2019 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2019/20:18 Arbetet i frågor som rör Kina och följdmotioner till skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Näringsutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen och motionerna 2019/20:3393 (M) yrkandena 3, 5, 6 och 8, 2019/20:3394 (SD) yrkandena 2 och 5, 2019/20:3398 (C) yrkandena 1 och 2, 2019/20:3401 (V) yrkandena 8–10, 2019/20:3399 (KD) yrkandena 9, 11 och 12, och 2019/20:3403 (L) yrkandena 1–3 i de delar som rör näringsutskottets beredningsområde.

Sammanfattningsvis anser näringsutskottet att utrikesutskottet delvis bör tillstyrka motionerna 2019/20:3393 (M) yrkande 6 och 2019/20:3399 yrkande 12 i berörda delar och föreslå att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att utöver den digitala infrastrukturen skydda annan vital infrastruktur i samhället, såsom energiinfrastruktur, och om vikten av att inte minst söka ett gemensamt nordiskt förhållningssätt i dessa frågor. Vidare förordar näringsutskottet att utrikesutskottet avstyrker övriga motionsyrkanden i berörda delar och föreslår för riksdagen att skrivelsen läggs till handlingarna.

I yttrandet finns 8 avvikande meningar (M, SD, C, V, KD och L).

Utskottets överväganden

Arbetet i frågor som rör Kina

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för Sveriges förbindelser med Kina och det förhållningssätt som regeringen har i arbetet med frågor som rör Kina, i ljuset av Kinas växande globala inflytande och de nya frågeställningar, möjligheter och utmaningar detta medför. Regeringens förhållningssätt bygger på EU:s Kinastrategi från 2016 och beskriver hur den verkställs nationellt. Regeringen tar därefter upp hur den avser att verka i det fortsatta arbetet inom ett antal enskilda frågeområden.

Under rubriken Handel och ekonomi anger regeringen att Kina blir allt viktigare för svensk tillväxt och svenska arbetstillfällen. Regeringen avser att utveckla de ekonomiska banden till Kina, bl.a. genom ökad export och investeringar. Regeringen kommer att fortsätta att föra dialog med Kina om att modernisera det multilaterala handelssystemet i syfte att värna frihandeln och mot bakgrund av att Kinas agerande utmanar handelssystemet, som svensk export är beroende av.

- Regeringen kommer att vara pådrivande för att EU bedriver ambitiösa förhandlingar om avtal som underlättar handeln och säkrar svenska företags marknadstillträde och lika konkurrensvillkor. Brister som immateriella rättsliga intrång, påtvingad teknologiöverföring och WTO-oförenliga statliga subventioner behöver hanteras.
- Regeringen kommer att vara pådrivande för att EU engagerar Kina i reformeringen av WTO. Kinas användning av ”särskild och differentierad behandling” i WTO behöver anpassas till landets utvecklingsnivå.
- Handels-, näringslivs- och Sverigefrämjande i Kina ska utvecklas i samverkan med näringslivet och andra relevanta aktörer, bl.a. inom Team Sweden Kina och i enlighet med regeringens nya exportstrategi. Hållbarhet, innovation och CSR utgör viktiga samarbetsområden. I den bilaterala dialogen ska regeringen lyfta fram de handelshinder som svenska företag möter i Kina. Enskilda svenska bolag kan hamna i situationer där politiska spänningar påverkar deras verksamhet, vilket ställer ökade krav på stöd från statligt håll i dialogen med kinesiska företrädare.

Vidare anges i skrivelsen under rubriken Klimat- och miljöfrågor att Kinas klimat- och miljöproblem har global påverkan, samtidigt som landet har stora resurser, teknik och internationellt inflytande som kan bidra till att hantera de globala klimat- och miljöutmaningarna. Regeringen anger att det är av största betydelse att Kina förstärker sina nationella och internationella åtgärder inom detta område.

Regeringen stöder därför att EU ska ställa högre krav på Kina när det gäller klimat och miljö. Områden där höga krav bör ställas omfattar förutom Kinas utsläpp t.ex. hållbar tillverknings och en hållbar gruvnäring. Regeringen kommer även att söka dialog och samarbete med Kina när det gäller policyutveckling och forskning inom bl.a. förnybar energi. Sverige har viktiga erfarenheter, och svenska företag och myndigheter har viktig teknik och kunskaper.

Därtill framför regeringen under rubriken Teknologi, innovation och digitalisering att tillgång till marknad, teknik och innovation i Kina blir allt viktigare för svenska företag och för möjligheterna att lösa olika utmaningar i vårt samhälle och globalt. Samtidigt finns risker och utmaningar förknippade med Kina på innovationsområdet, exempelvis genom bristande skydd för immaterialrätten. Goda kunskaper behövs i Sverige om dessa förhållanden och om de avvägningar som kan bli aktuella.

- Regeringen kommer att verka för att Kina deltar i internationella multilaterala samarbeten för standardisering, öppenhet och etik när det gäller teknik och innovation samt immaterialrätt.
- Regeringen avser att söka samarbete med Kina inom innovation och entreprenörskap, bl.a. i form av policydialog och samverkan mellan berörda myndigheter, forskningsaktörer och näringslivet, framför allt inom hållbarhet och gemensamma globala utmaningar.
- Samverkan mellan svenska myndigheter, näringsliv och forskningsinstitutioner bör utvecklas när det gäller frågor som rör teknik, innovationer och digitalisering och Kina.
- Samarbetet inom EU behöver utvecklas när det gäller frågor som rör teknik, innovationer och digitalisering och Kina, såväl för att stärka europeisk konkurrenskraft som för att främja berörda europeiska intressen.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3393 av Hans Wallmark m.fl. (M) anförs att det svenska näringslivet drabbas av spionage och industriella stölder som går att knyta till den kinesiska staten. Motionärerna anser därför att det är av stor vikt att Sverige skyddar näringslivet och de innovativa teknikföretagen (yrkande 3). Vidare framhålls att en viktig grundsats för Sveriges och EU:s ekonomiska band till Kina ska vara att handel och marknadstillträde sker på lika villkor (yrkande 5). Motionärerna anför att WTO:s regelbaserade internationella handelssystem och en rättvis, dubbelriktad frihandel måste respekteras av Peking. Därtill efterfrågar motionärerna ett starkt samarbete i Norden och EU kring 5G och cybersäkerhet (yrkande 6). Motionärerna förordar även ett tillkännagivande till regeringen om att stärka samarbetet för att möta klimatutmaningarna (yrkande 8). Bland annat framhåller motionärerna att Sverige ska vara en pådrivande kraft för miljön internationellt genom t.ex. gröna frihandelsavtal som premierar klimatsmarta produkter. Sverige ska även verka för export av miljövänlig teknik till Kina som en del av en bredare exportstrategi.

I kommittémotion 2019/20:3394 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) framhålls att republiken Kinas status i det internationella samfundet är en känslig fråga. Motionärerna anser att Republiken Kina (Taiwan) stegvis bör inkluderas i det internationella samfundet och att Sverige bör stödja dess deltagande inom multilaterala organisationer (yrkande 2). Därtill anför motionärerna att svenska företag är särskilt utsatta för det kinesiska hotet, inte minst i form av strategiska förvärv och teknologiöverföring. Svenska staten behöver därför ta ett större ansvar för ett förstärkt skydd av det svenska näringslivet. Motionärerna ser ett behov av att hindra kinesiskt påverkansarbete i Sverige genom bl.a. nya restriktioner och förbud mot Kinas användning av strategiska verktyg, såsom uppköp, statligt stödda investeringar, ägande av känsliga tillgångar och ekonomisk kontroll av svenska företag (yrkande 5).

I kommittémotion 2019/20:3398 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) anförs att det planerade kunskapscentrumet bör utgå från någon av de redan befintliga forskningsmiljöerna om Kina och att dess syfte bör vara att höja kunskapsnivån i Sverige om Kina som ett sätt att samtidigt höja motståndskraften i Sverige vad gäller kinesisk påverkan och globala intressen. Det anförs vidare att regeringen bör återkomma med information om hur den nationella satsningen på ett kinesiskt kunskapscentrum ska formas (yrkande 1). Därtill förordas att Sverige inte bör ingå i nya samarbeten med Kina som bidrar till att Kinas globala strategiska målsättningar uppnås på bekostnad av rådande internationell rättsordning och demokratiska värderingar (yrkande 2).

I kommittémotion 2019/20:3401 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 8 efterfrågas att regeringen bör återkomma med förslag om hur den ska verka för att stärka de fackliga rättigheterna och arbetstagarnas rättigheter i Kina. Motionärerna efterfrågar även ett tillkännagivande om att regeringen bör kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter. Motionärerna menar att det inte är möjligt att särskilja frågor om investeringar och handel från arbetet för de mänskliga rättigheterna (yrkande 9). Vidare menar motionärerna att regeringen bör verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina ska underteckna globala ramavtal (yrkande 10). Enligt motionärerna villkorar avtalen bl.a. arbetstid och löner, och är giltiga inom hela koncernen och för alla underleverantörer.

I kommittémotion 2019/20:3399 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) anförs att Taiwan och EU delar centrala värderingar och skulle kunna dra nytta av ett djupare samarbete, exempelvis i form av ett bilateralt investeringsavtal (BIA), vilket skulle kunna vara ett viktigt steg för att ytterligare förbättra och utveckla handelsförbindelserna (yrkande 9). Vidare framhåller motionärerna att Sverige ska värna frihandeln i världen och det internationella handelssystemet (yrkande 11). En prioriterad fråga är den brist på tillämpning av WTO:s regelverk som förekommer från Kinas sida. Motionärerna anser också att Sverige och EU ska fortsätta att kräva likvärdiga villkor för företag som vill etablera sig

såväl i Kina som internationellt. Därtill ser motionärerna ett behov av ett gemensamt förhållningssätt inom EU när det gäller 5G, liksom för andra investeringar, påverkansmetoder och underrättelseinhämtning (yrkande 12).

I kommittémotion 2019/20:3403 (L) förordar motionärerna att lagstiftningen skärps när det gäller internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur (yrkande 1). Därtill efterfrågar motionärerna förebyggande insatser för att öka kompetensen hos företag och myndigheter kring cyberkrigföring, påverkansarbete och informationsinhämtning av tredjeland (yrkande 2). Vidare förordar motionärerna att Sverige inom EU bör verka för att ta fram en gemensam strategi för att motverka kinesiskt inflytande över europeisk känslig infrastruktur (yrkande 3).

Vissa kompletterande uppgifter

EU:s Kinastrategi

Strategin och politiken för EU:s förbindelser med Kina bygger på meddelandet Byggestenar för en ny strategi för Kina (JOIN(2016) 30) från 2016 från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt rådets slutsatser om EU:s strategi avseende Kina (11252/16) som antogs samma år. Dokumenten utgör grunden för det strategiska partnerskapet mellan EU och Kina, och omfattar bl.a. områdena handels- och investeringsfrämjande, energi och innovation.

Regeringens exportstrategi

Hösten 2015 fattade regeringen beslut om en exportstrategi som redovisades för riksdagen i form av en skrivelse (skr. 2015/16:48, bet. 2015/16:NU13). I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24) anger regeringen bl.a. följande när det gäller exportstrategin:

Regeringen avser fortsätta det påbörjade arbetet med exportstrategin, men också utveckla den. Hänsyn behöver tas till förändringar som skett i omvärlden sedan 2015. [...] Näringslivets medverkan är avgörande för att genomföra de globala målen för hållbar utveckling och lyckas med klimatomställningen, och svenska företag ligger långt framme med produkter och tjänster som främjar denna omställning. En öppen handel och ett offentligt stöd för svenska företags export och internationalisering är därför fortsatt viktigt även för att uppnå dessa mål. Globaliseringens fördelar ska komma hela landet till del. Insatserna ska därför genomföras med målet att hela landet ska dra nytta av dem. Exportstrategin utvecklas med fokus på hållbar utveckling samt tillväxt och nya arbetstillfällen i hela landet.

Ett system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden

Regeringen beslutade den 22 augusti 2019 om att ge en särskild utredare uppdraget att lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas (dir. 2019:50). Syftet är att kontrollera uppköp och strategiska förvärv av bolag med säte i Sverige vars verksamhet eller teknologi har betydelse för säkerhet eller allmän ordning.

Utredaren ska bl.a. analysera vilka utländska direktinvesteringar som ska omfattas av regler om granskning, föreslå under vilka förutsättningar utländska direktinvesteringar ska kunna hindras och vilka förbehåll för sådana investeringar som bör kunna ställas upp, föreslå vilken befintlig myndighet som ska ansvara för granskning av utländska direktinvesteringar, föreslå de anpassningar och kompletterande bestämmelser som är nödvändiga för att EU-förordningen om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen ska kunna tillämpas i Sverige, och lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska, i den del som avser att lämna förslag på anpassningar och kompletterande bestämmelser till EU-förordningen, redovisas senast den 4 maj 2020, och i den del som gäller att föreslå ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar redovisas senast den 2 november 2021.

Proposition om skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning

Regeringen beslutade den 12 oktober 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur radiospektrumanvändningen kan planeras för 2027–2047 för att framtida behov av radiospektrum ska kunna mötas så effektivt som möjligt (dir. 2017:99). Med anledning av det rådande allmänna säkerhetsläget skulle utredaren även se över den reglering som styr rätten att använda radiofrekvenser i de delar som avser samhällsviktiga aktörers intressen och föreslå de författningsändringar som behövs för att samhällsviktiga aktörers behov av radiofrekvenser ska tillgodoses och nationella säkerhetsintressen säkerställas i högre utsträckning. Den 21 januari 2019 överlämnade utredningen betänkandet *Frekvenser i samhällets tjänst* (SOU 2018:92). Efter sedvanlig beredning lämnade regeringen över en proposition (prop. 2019/20:15 *Skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning*) med förslag till ändringar i lagen om elektronisk kommunikation och offentlighets- och sekretesslagen för att kunna skydda Sveriges säkerhet vid användning av radiosändare. För att få tillstånd att använda radiosändare och för att få medgivande till överlåtelse eller uthyrning av sådana tillstånd ska det enligt regeringens förslag vara en förutsättning att det kan antas att radioanvändningen inte kommer att orsaka skada för Sveriges säkerhet. Tillstånd ska kunna förenas med villkor om krav som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Dessutom ska tillstånd kunna återkallas eller tillståndsvillkor ändras omedelbart om radioanvändningen har orsakat skada för

Sveriges säkerhet eller det kan antas att radioanvändningen kommer att orsaka sådan skada. Propositionen bereds för närvarande i trafikutskottet.

Utskottets ställningstagande

Inledning

I det följande redovisar utskottet sitt ställningstagande under rubrikerna Övergripande om skrivelsen, Samarbete för skydd av viktig infrastruktur, Förmåga att skydda näringslivet, Företagens kompetensutveckling vad gäller frågor om Kina, Det internationella handelssystemet, Handel och miljöteknik och Övrigt om handel och företag.

Övergripande om skrivelsen

Sverige och Kina har en lång handelstradition som sträcker sig tillbaka till 1700-talet och Svenska Ostindiska Companiets verksamhet. Kina är i dag Sveriges största handelspartner i Asien, och handelsutbytet är därmed av stor betydelse för svenska företag och svensk ekonomi. I september 2019 besökte utskottet med en delegation Shanghai och Peking. Utskottet delar beskrivningen i skrivelsen att Kinas framväxt som en global aktör med ett växande inflytande innebär både möjligheter och utmaningar och ställer Sverige och EU inför en rad nya frågeställningar. När det gäller utmaningarna vill utskottet särskilt framhålla vikten av att i förbindelserna med Kina utgå ifrån för Sverige centrala värderingar och intressen.

Kinas utveckling påverkar inte bara den globala ekonomin och handeln, utan även utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken liksom miljön och klimatet och får följder för Sverige som innovations- och kunskapsnation, Sveriges närområde, EU och det multilaterala samarbetet. Utskottet välkomnar därför regeringens skrivelse som ger riksdagen möjlighet att samlat behandla olika frågor som rör Sveriges förhållningssätt till Kina, både när det gäller de bilaterala förbindelserna mellan länderna och i förhållande till Kinas agerande som aktör på den globala arenan.

Utskottet anser därmed att utrikesutskottet bör föreslå för riksdagen att skrivelsen läggs till handlingarna.

Samarbete för skydd av viktig infrastruktur

Som en följd av Kinas utveckling till tung ekonomisk makt har även Kinas strategiska globala intressen ökat. Kina är världens största importör av energi och en rad olika råvaror. Landet har på kort tid även blivit en global nyckelspelare inom forskning, innovation och teknologiutveckling. Kina är en central aktör inom digitaliseringsutvecklingen i världen, och inom vissa sektorer ligger landet före utvecklade ekonomier. Den snabba utvecklingen på teknologiområdet är ett resultat av omfattande investeringar och statlig styrning, samt en strategi för industriell modernisering. Kina har också framgångsrikt kunnat

överföra teknologi och kunnande från utländska företag, och här har strategiska förvärv av utländska företag med spetsteknologi haft betydelse för utvecklingen. Av skrivelsen framgår att den kinesiska staten vill skapa en sammanhållen struktur med forskning, myndigheter och näringsliv nära knuten till försvarsmakten så att civila resurser kan användas i militärt syfte och att det inte går att göra en tydlig gränsdragning mellan det militära och det civila.

I motion 2019/20:3393 (M) efterfrågas ett stärkt samarbete i Norden och EU kring frågor om 5G-nätens säkerhet och cybersäkerhet. Här noterar utskottet att förslag till ändringar i lagen om elektronisk kommunikation och offentlighets- och sekretesslagen för att kunna skydda Sveriges säkerhet vid användning av radiosändare (prop. 2019/20:15) lämnats av regeringen till riksdagen för behandling. Förslaget bereds för närvarande i trafikutskottet. I likhet med motionärerna anser utskottet att det finns ett stort behov av att stärka samarbetet i Norden och EU när det gäller skyddet för viktig infrastruktur. Utskottet vill utöver den digitala infrastrukturen tillägga vikten av att skydda annan vital infrastruktur i samhället, såsom energiinfrastruktur, och framhålla vikten av att inte minst söka ett gemensamt nordiskt förhållningssätt i dessa frågor.

Därmed anser utskottet att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3393 (M) yrkande 6 delvis i berörd del och föreslå att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen enligt det som förordas ovan. I den mån det som anförs sammanfaller med det som sägs i motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 12 kan den anses tillgodosedd och utrikesutskottet bör därför även delvis tillstyrka detta yrkande i denna del.

Förmåga att skydda näringslivet

I motion 2019/20:3393 (M) yrkande 3 lyfts vikten av Sveriges förmåga att skydda näringsliv och forskning från industrispionage. I motion 2019/20:3394 (SD) yrkande 5 förordas att svenska staten tar större ansvar för att stärka skyddet för svenska näringslivet från ett kinesiskt påverkansarbete. I motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 12 förordas en gemensam hållning inom EU i förhållande till Kina när det gäller 5G, liksom för andra investeringar, påverkansmetoder samt underrättelseinhämtning. I motion 2019/20:3403 (L) yrkande 1–3 efterfrågas skärpt lagstiftning när det gäller internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur, en EU-strategi för att motverka kinesiskt inflytande över europeisk känslig infrastruktur och förebyggande insatser för att öka kompetensen hos företag och myndigheter kring cyberkrigföring, påverkansarbete och informationsinhämtning av tredjeland. Med anledning av nyss nämnda motioner vill utskottet anföra följande.

Ett stort antal svenska företag är etablerade i eller handlar med Kina, och för många av dessa är den snabbväxande och dynamiska kinesiska marknaden central för den fortsatta utvecklingen. Även kinesiska investeringar har bidragit till att skapa och bibehålla ett stort antal arbetstillfällen i Sverige. Utskottet konstaterar samtidigt att det finns en hel del risker och utmaningar förknippade

med Kina på innovationsområdet, exempelvis genom bristande skydd för immaterialrätten, industrispionage, sammanflätningen av det militära med det civila, bristande skydd för den personliga integriteten och Kinas betoning av statens ansvar för säkerhet och kontroll av internet. Det är därför utskottets mening att det är ytterst viktigt att de svenska företagens immateriella tillgångar skyddas.

Regeringens avsikt att arbeta för att få Kina till att delta i internationella multilaterala samarbeten för standardisering, öppenhet och etik när det gäller teknik och innovation samt immaterialrätt är enligt utskottet positivt. Utskottet håller vidare med regeringen om att samarbetet inom EU behöver utvecklas när det gäller frågor som rör teknik, innovationer och digitalisering och Kina, både för att stärka europeisk konkurrenskraft och för att främja berörda europeiska intressen. Vidare behöver även samverkan mellan svenska myndigheter, näringsliv och forskningsinstitutioner utvecklas när det gäller frågor som rör teknik, innovationer och digitalisering och Kina.

Kinesiska investeringar i infrastruktur i andra länder kan bidra till förverkligandet av Agenda 2030 och Parisavtalet. Utskottet instämmer i regeringens syn om att det är avgörande att dessa investeringar sker på ett öppet, ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart sätt och följer internationell rätt och internationella standarder. Utskottet noterar här även förhandlingarna om det omfattande investeringsavtalet mellan EU och Kina som ska ersätta de 26 befintliga bilaterala investeringsfördragen mellan 27 enskilda EU-medlemsstater och Kina genom ett enda övergripande investeringsavtal. Syftet med avtalet är att undanröja hinder för investeringar i marknadstillträde och ge högt skydd för investerare och investeringar i EU och Kina. Den 23:e förhandlingsrundan ägde rum i Peking i september 2019 och nästa runda planeras till början av november i år. Utskottet noterar även den utredning som har tillsatts för att lämna förslag på hur ett system för granskning av utländska investeringar som kan hota säkerhet och allmän ordning kan se ut, i enlighet med EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar. Därtill noterar utskottet regeringens avsikt att driva att EU:s strategi för att förstärka förbindelserna mellan Europa och Asien ska omsättas i praktiken, att inleda en dialog med Kina om hur strategin kan samverka med Kinas internationella satsningar och för att EU ska upprätthålla internationella standarder.

Utskottet instämmer i regeringens syn om att det är centralt att i den samverkan som sker mellan svenska och kinesiska aktörer beakta de risker i ett nationellt säkerhets- och försvarsperspektiv som kan finnas oavsett om det rör sig om företags- och innovationsinvesteringar, tekniskt samarbete eller någon annan form av samarbete mellan kinesiska och svenska aktörer. Utskottet välkomnar i detta sammanhang regeringens målsättning att öka samverkan om frågor som rör Kina inom och mellan det offentliga, näringslivet och civilsamhället, att eftersträva samarbete inom EU och med likasinnade länder och ett gemensamt agerande vad gäller de säkerhetsutmaningar som Kinas ökande strategiska inflytande innebär.

Utskottet anser sammantaget att regeringen redan bedriver ett arbete i en riktning som motionärerna efterfrågar. Utskottet kommer att följa utvecklingen noggrant framöver men ser mot bakgrund av det som anförs i skrivelsen ingen anledning för ett tillkännagivande i enlighet med vad som förordas i motionerna. Utrikesutskottet bör därför avstyrka samtliga här aktuella motionsyrkanden i berörda delar.

Företagens kompetensutveckling vad gäller frågor om Kina

I motion 2019/20:3398 (C) förordar motionärerna riksdagsuttalanden om dels vilken verksamhet regeringens aviserade kunskapscentrum ska arbeta med, dels att regeringen ska förtydliga centrumets syfte och verksamhetsområde och återkomma till riksdagen med information om detta. Utskottet instämmer i regeringens bedömning av att det finns ett behov av att utveckla den samlade kompetensen i arbetet i frågor som rör Kina och att det vidare finns ett behov av att investera i kunskap om Kina i alla delar av samhället. Utskottet välkomnar därför regeringens planer på att förbereda inrättandet av ett nationellt forskningsbaserat kunskapscentrum om Kina. Utskottet noterar att regeringen avser att verka för mer samverkan och informationsdelning om Kina, exempelvis mellan myndigheter, mellan nationell och lokal nivå, inom ramen för EU-samarbetet, med näringsliv, akademi, fackliga organisationer och civilsamhälle och att den avser att inleda ett arbete för att klargöra hur en förhöjd kunskapsinhämtning görs bäst, hur befintlig Kinakompetens i Sverige bättre kan samverka och stärkas, och hur detta förhållningssätt kan förankras bredare.

Med anledning av det ovan anförda ser utskottet ingen anledning att förorda något tillkännagivande enligt vad som anförs i motion 2019/20:3398 (C) yrkande 1, varför utrikesutskottet bör avstyrka motionen i den berörda delen.

Det internationella handelssystemet

Kina är i dag Sveriges största handelspartner i Asien och blir allt viktigare för svensk tillväxt och svenska arbetstillfällen. Villkoren för att bedriva verksamhet i Kina är dock olika för utländska och kinesiska företag, och Kina drar fortfarande nytta av sin ställning som utvecklingsland i flera sammanhang, trots att landet är världsledande i många sektorer.

I motionerna 2019/20:3393 (M) och 2019/20:3399 (KD) förordas åtgärder för handel och marknadstillträde på lika villkor och värnandet av det internationella handelssystemet. Utskottet vill med anledning av dessa motioner inledningsvis påminna om vad det anfört tidigare är när det behandlat förslag om vikten av att främja internationell handel och motverkande av protektionism (senast i bet. 2018/19:NU13). Det finns sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Enligt utskottets mening bör Sverige även fortsättningsvis vara en tydlig röst inom EU och sådana internationella forum som WTO för en öppen och fri global handel och för att motverka protektionistiska tendenser, så även i fallet med Kina. Utskottet noterar att regeringen anger i

skrivelsen att den kommer att fortsätta att föra dialog med Kina om att modernisera det multilaterala handelssystemet, i syfte att värna frihandeln och mot bakgrund av att Kinas agerande utmanar handelssystemet. Utskottet ser positivt på regeringens avsikt att driva på för att EU bedriver ambitiösa förhandlingar om avtal som underlättar handeln och säkrar svenska företags marknadstillträde och lika konkurrensvillkor och för att EU engagerar Kina i reformeringen av WTO. Utskottet noterar att regeringen delar motionärernas uppfattning att brister som immaterialrättsliga intrång, påtvingad tekniköverföring och WTO-oförenliga statliga subventioner behöver hanteras. Vidare noterar utskottet att även regeringen anser att Kinas användning av s.k. ”särskild och differentierad behandling” i WTO behöver anpassas till landets utvecklingsnivå.

Utskottet anser sammantaget att regeringen redan arbetar i en riktning som motionärerna efterfrågar och ser därför ingen anledning för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i nuläget, varför utrikesutskottet bör avstyrka motionerna 2019/20:3393 (M) yrkande 5 och 2019/20:3399 (KD) yrkande 11.

Handel och miljöteknik

För att möta klimatutmaningarna förordas i motion 2019/20:3393 (M) yrkande 8 bl.a. gröna frihandelsavtal och export av svensk miljöteknik. Här konstaterar utskottet att förhandlingarna om ett frihandelsavtal för gröna varor (EGA) tyvärr fortfarande inte har rots i hamn och vill i likhet med tidigare understryka vikten av att regeringen med kraft fortsätter driva på för att ett avtal ska kunna nås. Utskottets fortsatta förhoppning är att detta avtal så småningom ska kunna utvecklas till ett multilateralt avtal. Utskottet noterar vidare att Team Sweden, som inrättats som en del av regeringens samlade exportstrategi, har en egen avdelning inom organisationen för miljöteknik. Därtill har regeringen gett Energimyndigheten i uppdrag (dnr N2011/06463/E) att under 2017–2019 främja privata investeringar i energiteknik och bygga vidare på arbetet och slutsatserna som följde av uppdraget att genom en särskild satsning arrangera en mötesplats för aktörer inom miljöteknikområdet. Uppdraget syftar bl.a. till att skapa förutsättningar för att synliggöra svenska projekt och företag inom energiområdet inför privata investerare och att integrera insatserna med arbete kring övriga uppdrag om innovation och den nationella exportstrategin.

Utskottet noterar här även att regeringen i regleringsbrevet för 2018 gav Energimyndigheten i uppdrag och tillförda medel att stationera personal utomlands i syfte att stärka relationen till medelinkomstländer med ambitioner att minska utsläppen av växthusgaser. Det är tänkt att satsningen ska bidra till att stärka samarbetet inom utveckling av policyramverk, forskning och innovation men även export- och investeringsfrämjande. Sedan september 2018 finns det ett energiråd utlokaliserat av Energimyndigheten på Sveriges ambassad i Peking. Utskottet noterar vidare regeringens avsikt att söka samarbete med Kina inom innovation och entreprenörskap, bl.a. i form av policydialog och

samverkan mellan berörda myndigheter, forskningsaktörer och näringslivet, framför allt om hållbarhet och gemensamma globala utmaningar.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att utrikesutskottet avstyrker motion 2019/20:3393 (M) yrkande 8.

Övrigt om handel och företag

I flera av motionerna framhålls vikten av att andra värden och aspekter än de ekonomiska ska prioriteras i handelsrelationerna med Kina. I motion 2019/20:3398 (C) yrkande 2 förordas att Sverige bör avstå nya samarbeten med Kina som strider mot rådande internationell rättsordning och demokratiska värderingar, och i motion 2019/20:3401 (V) yrkandena 8–10 lyfter motionärerna frågor om rättigheter för arbetstagare och fackföreningar, att svenska företag ska främja mänskliga rättigheterna i Kina i enlighet med svensk politik och att de svenska multinationella företagen som är verksamma i Kina ska underteckna globala ramavtal.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av att prioritera andra värden och aspekter än de ekonomiska i relationen till Kina. Utskottet vill i detta sammanhang upprepa vad det sagt om att frihandelsavtal inte får leda till sänkta nivåer när det gäller hälsa, miljö, djurskydd och säkerhet. De får heller inte leda till att de sociala, fackliga och ekonomiska rättigheterna i Sverige eller EU urholkas. EU behöver fortsätta att bedriva en progressiv handelspolitik, som bidrar till miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet, liksom till arbetet mot klimatförändringar och för Agenda 2030. Den fria handeln ska också vara en rättvis handel.

Utskottet anser vidare att hållbart företagande i första hand ska vila på företagen själva och deras vilja att göra hållbart företagande till en viktig del av sin verksamhet. Många svenska företag bedriver redan ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete. Det som staten kan och bör göra är enligt utskottet att vidta åtgärder för att på olika sätt uppmuntra och stödja företagen i den här strävan. Utskottet vill här särskilt framhålla det bilaterala samarbetsavtalet med Kina inom CSR som också nämns i skrivelsen. Det svenska CSR-centret i Peking säkerställer att svenska företag får stöd och rådgivning i frågor som rör hållbart företagande, bl.a. när det gäller mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och korruption. Utskottet vill även erinra om att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder inom ramen för exportstrategin och handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter.

Kina agerar ofta på den globala arenan på ett icke transparent vis och strävar på vissa områden efter att införa normer och värderingar som riskerar att undergräva den regelbaserade världsordningen. Utskottet noterar i detta sammanhang regeringens ansats att i största möjliga mån och där så är lämpligt få Kina att bli delaktigt i multi- och plurilaterala samarbeten. Utskottet välkomnar regeringens avsikt att agera för att i första hand genom EU och i samverkan med likasinnade ställa krav på Kina att landet ska följa sina folkrättsliga förpliktelser och ta ansvar för regelbaserat multilateralt samarbete och agerande

i enlighet med folkrätten samt att värna vedertagna normer och värderingar i den regelbaserade världsordningen.

Frågan om Republiken Kinas (Taiwans) deltagande i Världshandelsorganisationen (WTO) lyfts i motion 2019/20:3394 (SD) yrkande 2 och i motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 9 förordas fördjupade relationer med landet. Med anledning av dessa motioner vill utskottet anföra följande. Sverige och EU har ett intresse av att säkra Taiwans deltagande i internationella organisationer. Av utrikesminister Margot Wallströms svar på Borianas Åbergs (M) fråga (fr. 2018/19:893) framgår att Sverige har goda förbindelser med Taiwan på många områden, och att det sedan länge pågår årliga handelsöverläggningar på statssekreterarnivå. Utskottet noterar att regeringen vill fortsätta att utveckla förbindelserna med Taiwan. Vidare framgår av utrikesministerns svar på Caroline Szybers (KD) fråga (fr. 2017/18:93) att Sverige och EU har intresse av att säkra ett adekvat deltagande av Taiwan i internationella organisationer, förutsatt att deltagandet är meningsfullt genom att positivt bidra till internationell samverkan samt att det inte kräver status som stat. Utrikesministern konstaterar att Taiwan är medlem av WTO och framhåller att regeringen även i fortsättningen avser att verka för att möjliggöra Taiwans deltagande i internationella organisationer när deltagandet är meningsfullt och det inte kräver status som stat.

Mot bakgrund av det som ovan anförs föreslår utskottet att utrikesutskottet avstyrker nämnda motionsyrkanden i berörda delar.

Stockholm den 7 november 2019

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjärmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjärmered (M), Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Lotta Olsson (M), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Peter Helander (C), Lorena Delgado Varas (V), Staffan Eklöf (SD) och Amanda Palmstierna (MP).

Avvikande meningar

1. Förmåga att skydda näringslivet (M, SD, KD, L)

Lars Hjälmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Lotta Olsson (M), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Kina är numera i flera avseenden världsledande när det kommer till forskning, innovation och teknologiutveckling, och är en central aktör inom digitaliseringsutvecklingen i världen. Det här medför stora utmaningar eftersom förhållningssättet till ny teknik skiljer sig markant mellan demokratiska länder och en diktatur som Kina. Kina har kunnat överföra teknologi genom strategiska förvärv av utländska företag med spetsteknologi för såväl civila som militära användningsområden men också genom industrispionage. Det står klart att Sverige behöver kunna skydda känsliga data och känslig kommunikation.

Kina bedriver en aktiv underrättelseinhämtning om den tekniska utvecklingen i olika branscher i Sverige. Sverige ligger i den kinesiska intressesfären när det gäller strategiska investeringar och uppköp, liksom när det gäller affärsmässiga och akademiska samarbeten.

Det svenska näringslivet och den fria forskningen drabbas i dag av spionage och industriella stöld. Dataintrånget Cloud Hopper är det mest kända fallet men långt ifrån det enda. Det är av stor vikt att Sverige förmår skydda näringslivet i allmänhet och innovativa teknikföretag i synnerhet. I enlighet med vad som anförs i motion 2019/20:3393 (M) bör riksdagen tydliggöra detta för regeringen.

Kina använder diplomatiska och ekonomiska maktmedel för sina globala ambitioner. Särskilt påtagliga för Sverige och Europa blir effekterna när Kina, genom statskontrollerade företag, investerar i känslig infrastruktur. Ett svenskt sådant exempel var offerten för hamnen i Lysekil. Kina har ett enormt inflytande över hamnar, it-system, handelsvägar, flygplatser och landområden med värdefulla naturtillgångar över hela världen, Europa inräknat. Genom innehavet skapar Kina ett strategiskt inflytande som Sverige och EU måste förhålla sig till. Vi anser också i likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3394 (SD) att det är viktigt att den svenska staten tar ett större ansvar för ett stärkt skydd av olika värden inom det svenska näringslivet. För att värna det fria samhället menar vi att det behövs nya restriktioner och förbud mot Kinas användning av strategiska verktyg, såsom uppköp, statligt backade investeringar, ägande av känsliga tillgångar och ekonomisk kontroll över svenska företag. Även inom offentlig upphandling ser vi hur kinesiska bud, med finansiell uppbackning av den kinesiska staten, i enlighet med det kinesiska kommunistpartiets globala politiska intressen, gång på gång tillåtit utkonkurrera svenska

företag på orättvisa villkor. För att upprätthålla en marknadsmässigt sund konkurrens och skydda icke-kinesiska aktörer behöver åtgärder mot denna statligt backade, strategiska kinesiska konkurrens vidtas. Vi vill även att regeringen tar initiativ till lagstiftning som syftar till att utestänga företag med dokumenterad koppling till icke-demokratiska regimers underrättelsetjänster från att leverera kritisk infrastruktur.

Den femte generationens telekomnätverk (5G) kommer att bli central för samhällets framtida kommunikation. Kina tillhör de världsledande länderna inom digitaliseringsutvecklingen på detta område, men på grund av de kinesiska företagens sammankoppling med den kinesiska staten, medför det en sårbarhet och säkerhetsrisk att låta Kina leverera teknik och mjukvara till viktig infrastruktur. Sverige har ett intresse av att EU och andra länder i största möjliga utsträckning när enighet i sitt förhållningssätt gentemot Kina när det gäller 5G, liksom när det gäller andra kinesiska investeringar och påverkansmetoder samt den omfattande kinesiska underrättelseinhämtningen. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3399 (KD) anser vi att Sverige måste säkerställa kontroll över både infrastrukturen och leverantörsledet samt försöka att undvika att göra landet beroende av ett fåtal leverantörer eller produkter, vilket skulle leda till en sårbarhet. Den underrättelseinhämtning som Kina bedriver, i kombination med den kinesiska underrättelselagen, innebär att kinesiska företag och enskilda medborgare har en skyldighet att bistå Kina i underrättelseverksamheten. Att t.ex. kinesiska utvecklare bidrar med kompetens till svenska företag är därmed inte okomplicerat, och vi anser därför att regeringen behöver ta fram en strategi för hur denna potentiella säkerhetsproblematik kan hanteras.

I likhet med vad som förordas i motion 2019/20:3403 (L) anser vi vidare att Sverige inom EU bör verka för att ta fram en gemensam strategi för att motverka kinesiskt inflytande över europeisk känslig infrastruktur. Det är positivt att arbetet har påbörjats för att se över regelverket för tillstånd och upphandling av säkerhetspolitiskt viktiga områden, men nu krävs det att Sverige ytterligare ser över lagstiftningen vad gäller internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur. Länder som Tyskland, Finland och Frankrike har redan skärpt sina nationella lagstiftningar inom internationella uppköp. Inom EU verkar de även för att unionens lagstiftning ska skärpas gällande upphandling och konkurrens för att motverka kinesiskt inflytande, och vi menar att Sverige behöver medverka i den utvecklingen. Därtill anser vi att det behövs förebyggande insatser för att öka kompetensen hos företag och myndigheter kring cyberkrigföring, påverkansarbete och informationsinhämtning av tredjeland.

Sammanfattningsvis anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motionerna 2019/20:3393 (M) yrkande 3, 2019/20:3394 (SD) yrkande 5, 2019/20:3399 (KD) yrkande 12 och 2019/20:3403 (L) yrkandena 1–3 i berörda delar och föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som ovan anförs.

2. Företagens kompetensutveckling vad gäller frågor om Kina (C)

Helena Lindahl (C) och Peter Helander (C) anför:

För att öka kunskaperna om kinesiska värderingar, övergripande målsättningar och beslutsfattande ämnar regeringen inrätta ett kinesiskt kunskapscentrum i Sverige. För oss förefaller ramarna för detta forskningsbaserade kunskapscentrumets syfte vara odefinierade. Regeringen anger exempelvis inte om det är meningen att kommuner, företag och individer ska kunna vända sig till kunskapscentrumet för allmän information om Kina eller för stöd och vägledning i sina kontakter med kinesiska aktörer. Regeringen behöver därför återkomma till riksdagen med information om hur den nationella satsningen på ett kinesiskt kunskapscentrum ska formas.

Enligt vår uppfattning bör ett uttalat syfte vara att höja kunskapsnivån i Sverige om Kina som ett sätt att samtidigt höja motståndskraften i Sverige vad gäller kinesisk påverkan och kinesiska globala intressen. Okunnighet riskerar att leda till att beslut fattas som på sikt kan få mycket allvarliga konsekvenser för Sverige och den del av världen där värderingar som demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer är rådande.

Vi anser därmed att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3398 (C) yrkande 1 i berörd del och föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen.

3. Det internationella handelssystemet (M, SD, KD, L)

Lars Hjälmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Lotta Olsson (M), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Vi anser att Sverige ska värna frihandeln i världen och det internationella handelssystemet. Att handel och marknadstillträde sker på lika villkor ska vara en viktig grundsats för Sveriges och EU:s ekonomiska band till Kina. En prioriterad fråga som rör ekonomi och handel är att åtgärda den brist på tillämpning av WTO:s regelverk som förekommer från kinesisk sida. WTO:s regelbaserade internationella handelssystem och en rättvis, dubbelriktad frihandel, måste respekteras av Peking. Bristen på transparens och det alltför dåliga skyddet av immateriella rättigheter behöver åtgärdas och Kinas statliga subventioner som strider mot reglerna behöver stoppas. Kina behöver öppnas för svenska och andra utländska aktörer. Sverige och EU bör fortsätta att kräva likvärdiga villkor för företag som vill etablera sig i Kina såväl som internationellt. Även Kinas status i WTO behöver anpassas till landets ekonomiska ställning. Bristande transparens och brister i frågor om statliga subventioner, påtvingad tekniköverföring och det alltför dåliga skyddet för immateriella rättigheter försvårar i dag svenska och europeiska företags långsiktiga utsikter i Kina. Därtill

leder nya kinesiska regler på cyberområdet till utmaningar beträffande utländska företags möjlighet att skydda affärshemligheter. EU måste i nära samverkan med likasinnade länder ta itu med de utmaningar som företag möter i relationen till Kina. Därtill är det av stor vikt att kinesiska företag i Europa kan granskas vad gäller styrning och korruption. Det är positivt att en utredning nu pågår om hur en granskning av utländska direktinvesteringar kan utformas. Samtidigt är det av stor vikt att inte göra avkall på grundläggande principer och underminera vår öppna marknadsekonomi som svar på utmaningarna från Kina.

Sammanfattningsvis anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3393 (M) yrkande 5 och motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 11 och förorda att riksdagen gör ett tillkännagivande i enlighet med det som anförts ovan.

4. Handel och miljöteknik (M, L)

Lars Hjalmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Lotta Olsson (M) och Arman Teimouri (L) anför:

Världen står inför stora utmaningar på klimat- och miljöområdet. Kina släpper i dag ut mer koldioxid än Europa och USA tillsammans. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3393 (M) efterfrågar vi ett starkt samarbete för att möta klimatutmaningarna. Sverige bör vara en pådrivande kraft för miljön i internationella forum såsom gröna frihandelsavtal som premierar klimatsmarta produkter liksom bilateralt med Kina vad gäller t.ex. utveckling av förnybar energi. Vi anser vidare att Sverige också ska verka aktivt för svensk export av miljövänlig teknik till Kina som en del av en bredare svensk exportstrategi. Kina investerar dubbelt så mycket i grön teknik som hela EU gör tillsammans, vilket betyder att det kommer att finnas ett svenskt intresse för samarbete med Kina.

Vi anser därmed att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3393 (M) yrkande 8 och förorda att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen.

5. Övrigt om handel och företag (M, KD)

Lars Hjalmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Lotta Olsson (M) och Camilla Brodin (KD) anför:

Taiwan och EU delar centrala värderingar som respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer, och Taiwan har goda relationer till Sverige. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3399 (KD) menar vi att Taiwan och EU skulle kunna dra nytta av ett ännu djupare samarbete, exempelvis i form av ett bilateralt investeringsavtal (BIA). Detta anser vi skulle vara ett viktigt steg för att ytterligare förbättra och utveckla handelsförbindelserna.

Vi förordar därmed att utrikesutskottet tillstyrker motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 9 och föreslår att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen.

6. Övrigt om handel och företag (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Eric Palmqvist (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Relationen mellan Republiken Kina och Folkrepubliken Kina är fortsatt spänd, vilket gör Republiken Kinas status inom det internationella samfundet till en mycket känslig fråga. Samtidigt anser vi att det är otillfredsställande att en nation som helt klart uppfyller folkrättens kriterier för internationellt erkännande och som dessutom är en fullt modern, liberal och ekonomiskt mycket framgångsrik demokrati, varken tillåts självstyre eller rätten att agera under egen flagg inom det internationella samfundet. I likhet med vad som förordas i motion 2019/20:3394 (SD) anser vi att Republiken Kina därför stegvis bör inkluderas i det internationella samfundet. Sverige bör stödja Republiken Kinas deltagande inom multilaterala organisationer där det finns en praktisk nytta och där Republiken Kina själv önskar delta, exempelvis inom WTO.

Därmed anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3394 (SD) yrkande 2 i berörd del och förordas att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen.

7. Övrigt om handel och företag (C)

Helena Lindahl (C) och Peter Helander (C) anför:

I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3398 (C) anser vi att Sverige inte bör gå in i nya samarbeten med Kina som bidrar till att Kinas globala strategiska målsättningar uppnås på bekostnad av rådande internationell rättsordning och demokratiska värderingar. Regeringen anför att förhållningssättet gentemot Kina bygger på EU:s Kinastrategi från 2016 men glömmer då både att strategin kräver nationella åtgärder och att synen på Kina i EU har börjat uppdateras efter 2016 för att bli mer realistisk, bestämd och mer mångsidig för att kunna möta Kinas alltmer globala dominans som inte sällan hämmar Europas företag och konkurrenskraft. Vi menar att detta synsätt tydligare borde genomsyra även regeringens förhållningssätt gentemot Kina. Regeringen nämner detta men utan att tydligt dra konsekvenserna av det. Vi ställer oss därför frågande till om regeringen verkligen menar att handel alltid kommer att vara undantaget när det kommer till att stå upp för en liberal världsordning.

Vår mening är att vare sig Sverige eller EU bör stödja Kinas försök att skapa en alternativt världsordning och ett alternativt internationellt regelverk eftersom vi då samtidigt underminerar det vi själva har varit med och byggt upp

och som står för de värden vi tror på. Sverige och EU måste stå upp för frihet och mot förtryck. Det kan i sin tur innebära att välja bort samarbete med Kina inom ramen för de alternativa organisationer som de bygger upp, i strid med redan existerande multilaterala organisationer och regelverk, där syftet är att skapa en alternativ ordning.

Om Kina inte efterlever internationella regelverk de anslutit sig till så räcker det inte med gemensamma dialogtillfällen där EU samlat framför att Kina måste följa internationella regelverk. Då krävs det andra motkrafter. Det minsta man kan kräva är att Sverige och EU i ett eventuellt samarbete med kinesiska strukturer säkerställer att vi inte blir utnyttjade och deltar i något som i grunden syftar till att upprätthålla Kinas strategiska intressen snarare än våra egna. Vi menar att erfarenheter från Kinas agerande i WTO bör kunna dras inom flera områden. Vi saknar liknande resonemang och ställningstaganden från regeringen och anser att regeringen tydligt bör driva sådana ståndpunkter inom EU.

Vi anser därmed att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3398 (C) yrkande 2 i berörd del och förorda att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen.

8. Övrigt om handel och företag (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

En stor del av världens produktion sker i Kina, och många svenska företag köper in produkter som tillverkats i kinesiska fabriker. Många gånger saknar arbetarna ordentligt skydd och utsätts för stora hälsorisker som i många fall kan leda till en för tidig död. Alltför många svenska importörer prioriterar låga produktionskostnader före miljöhänsyn och villkor för de anställda. Om arbetsmiljön i Sverige såg ut som den alltför ofta gör i Kina skulle fabriken tvingas stänga omedelbart. Som konstateras i motion 2019/20:3401 (V) har de kontakter som Sveriges regering haft med Kina dock sällan behandlat företagets roll för de mänskliga rättigheterna. Det finns en benägenhet att skilja mellan politiska kontakter och ekonomiska kontakter. Jag menar att det inte är möjligt att särskilja frågor om investeringar och handel från arbetet för de mänskliga rättigheterna. Eftersom den kinesiska fackföreningsrörelsen kontrolleras av staten och kommunistpartiet har den svenska fackföreningsrörelsen varit restriktiv med kontakter.

Samtidigt finns allt fler svenska företag etablerade i Kina, och några svenska förbund anser att det är angeläget med lokala kontakter med de fackliga klubbarna på dessa företag i Kina. Regeringen bör därför kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter.

Ett medel är att få företagen att teckna globala ramavtal. De fungerar som ett slags globala, kollektiva, fackliga avtal vars syfte är att lägga ett gemensamt golv för alla arbetsplatser och underleverantörer som är knutna till en koncern.

Globala ramavtal spelar en särskilt viktig roll för företag som verkar i stater där det saknas möjligheter att teckna kollektivavtal på nationell nivå. Jag anser därför att den svenska regeringen bör verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar globala ramavtal.

Jag konstaterar att regeringen inte nämner fackliga rättigheter eller arbetsrätten i sin skrivelse. Att en socialdemokratiskt ledd regering som har haft den fackliga satsningen Global deal som ett utrikespolitiskt flaggskepp inte hantarer de omfattande bristerna när det gäller fackliga rättigheter i Kina är enligt min uppfattning helt obegripligt. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om hur den ska verka för att stärka de fackliga rättigheterna och arbetstagares rättigheter i Kina.

Jag anser därmed att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2019/20:3401 (V) yrkandena 8–10 i berörda delar och förorda att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen.